

ION CÂMPINEANU ȘI UN NUME DE STRADĂ ÎN BUCUREȘTI

Magdalena Dorojan

Strada Ion Câmpineanu ce astăzi pornește din strada Știrbei Vodă și lasă în urmă în sens opus Strada Luterană, începe să urce de la Sala Palatului¹, ce se desfășoară în partea stângă, întâlnește pentru început în partea dreaptă Strada Poiana Narciselor (legătura cu aceasta se face printr-un pasaj de trecere, străjuit de blocuri ce poartă plăci ce au mențiunea "bloc vechi"), apoi tot pe aceeași parte dreaptă rând pe rând, strada Ion Câmpineanu va întâlni alte străzi; următoarea este strada Brezoianu ce oferă o priveliște asupra străzii Piața Valter Maracineanu, merge mai departe și reîntâlnește strada Ion Brezoianu, dar și strada Aristide Demetriade; și generoasă cum este Strada Brezoianu lasă și în acest loc de reîntâlnire vedere liberă spre strada Intrarea Victor Eftimiu. Mai departe strada George Vraca se desprinde printr-un pasaj de trecere de strada Câmpineanu; pentru ca apoi urcând într-un ritm mult mai alert să ajungă până la Calea Victoriei pe care o traversează, iar după aceea întâlnește strada Academiei, o traversează și pe aceasta, pentru a-și continua „drumul” și se oprește în Bulevardul Nicolae Bălcescu. Dacă cel care străbate strada ar porni din Bulevardul N. Bălcescu schimbând coordonatele de orientare menționate, ar coborî în ritmul mersului.

Istoricul străzii este incitant, întreaga zonă este încărcată cu o serie întreagă de evenimente, de schimbări, de noi și noi configurații urbanistice ce au reorganizat, remodelat și a adăugat în timp alte istorii peste cele vechi.

Istoria Bucureștiului și a organizării acestuia are o complexitate particulară.

O parte din actuala stradă numită Ion Câmpineanu, și anume distanța străbătută pornind din Știrbei Vodă până în Calea Victoriei, reface de fapt o parte din vechiul traseu al străzii Știrbei Vodă, vechi traseu ce anterior pornea din Calea Victoriei (Podul Mogoșoaiei) și se oprea la întâlnirea cu Calea Plevnei (Podul de Pământ)².

1. Sala Palatului - În spatele palatului Regal s-a adăugat, în anii 1959 și 1960, pe locul unde înainte fusese un parc destul de întins, o clădire concepută de arhitecții Horia Maicu, Tiberiu Ricci și Ignat Șerban, cu o capacitate de 3150 locuri. Lucrările pentru construcția ei au început la 1 ianuarie 1959 și s-au terminat la 1 aprilie 1960. Construcție executată în cinstea celui de-al VIII-lea Congres al Partidului Comunist Român. Ea se află în spatele Muzeului Național de Artă (fost Palatul Regal)

2. Cezara Mucenic, Manuscris, Strada Știrbei - Vodă, Bibliotecă-Muzeul Municipiului București, p.4.

Detaliu harta Maior Pappasoclu, 1871

Modificarea traseului Străzii Știrbei Vodă, ce începând din 1896 va porni tot din Calea Victoriei dar de pe latura de nord a Palatului Regal, de unde va prelua vechiul traseu al Străzii Calvine, reintrând apoi în vechea matcă, a determinat ca această veche porțiune a străzii Știrbei Vodă să primească un alt nume și anume Strada Ion Câmpineanu³.

Strada Ion Câmpineanu rămâne determinată ca întindere de aceste două repere și anume Strada Știrbei Vodă și Calea Victoriei, o bună perioadă de timp.

Astfel în planurile orașului București din 1895-1899 și 1921, în zona ce astăzi reprezintă continuarea străzii Câmpineanu, din Calea Victoriei până în Bulevardul N. Bălcescu (fost I.C. Brătianu, Fost Colței), este trasată o nouă stradă - Strada Regală.

Evenimentele istorice, ca de fiecare dată, își pun amprenta și asupra denumirii străzilor. Preluarea puterii de către Partidul Comunist, determină și schimbarea numelui de stradă, astfel, strada ce purta numele de Ion Câmpineanu (determinată ca reper de Strada Știrbei Vodă și Calea Victoriei) se va numi 13 Decembrie purtând ca „decor” o placă Comemorativă a congresului P.C.R., și o placă în memoria zilei de 13 decembrie 1918, iar strada Regală se va numi Aristide Briand.

Revenirea la numele de Ion Câmpineanu a străzii 13 Decembrie se va realiza după revoluția din decembrie 1989, dar de data aceasta traseul străzii va fi extins, ancorând și strada ce inițial fusese numită Regală apoi Aristide Briand.

Strada Ion Câmpineanu, de-a lungul său, cuprinde clădiri ce vin din timpuri

3. Idem.

Harta /Anexe, București ghid, Editura Meridiane, 1963

diferite, și se încolonează, adunând atât cât a mai putut trecutul mai îndepărtat sau mai recent. La parterul blocurilor ce străbat aproape întreaga suprafață a străzii, sunt magazine, oficii poștale, sau diferite cabinete medicale și de avocatură. Blocul turn ce se desprinde din rândul celorlalte – prezintă la parter o placă comemorativă ce menționează „Aici a trăit și a creat între anii 1961-2007, Pictorul Spiru Vergulescu 1934-2007”. Până a ajunge la Calea Victoriei, Strada Câmpineanu are în cuprins și o parte laterală a actualului Hotel Novotel construit pe locul Vechiului Teatru Național⁴ ce reface fațada vechiului teatru (fațada corespunde în Calea Victoriei). Trecând Calea Victoriei, Hotelul Continental corespunde ca deschidere străzii Ion Câmpineanu. O a doua placă comemorativă este dedicată lui C.I. Nottara cu precizarea „În această casă a locuit timp de 40 de ani marele artist C. I. Nottara 1859-1935, luptător pentru progresul teatrului românesc”.

Fiecare clădire și loc din cuprinsul străzii Câmpineanu poate constitui un nou studiu, la fel și întreaga zonă, ce este una dintre cele mai vechi și cu un rol deosebit în evoluția orașului.

4. Vechiul Teatru Național (sau Teatrul cel Mare), a fost inaugurat la 31 decembrie 1852. Clădirea teatrului a fost dărâmată în 1944, după ce practic fusese distrusă de bombardamentul german.

În ceea ce privește evoluția urbană a Bucureștiului „De-a lungul timpului două zone diferite au îndeplinit în oraș această funcțiune. Prima zonă a fost aceea care s-a construit în jurul curții Domnești crescând rapid de la perimetrul inițial redus, la teritoriul astăzi limitat de străzile: Splaiul Independenței/Calea Victoriei/bd. Carol I/str. Hristo Botev/Calea Moșilor, particularizându-se prin funcție și rezolvarea arhitectural-urbanistică. Situația se va păstra nemodificată până în a doua jumătate a sec. al XVIII –lea când vechea Curte Domnească, în urma calamităților naturale și umane care o lovesc(...), este abandonată, domnitorii căutându-și alte reședințe. Ulterior, în sec. al XIX-lea accentul orașului se mută spre nord și nord-vest odată cu așezarea noii Curți Princiare în casele ridicate de Boierul Dinicu Golescu după biserica Krețuleștilor pe Podul Mogoșoaiei. Vechiul centru este înlocuit cu cel nou, care are drept ax Podul Mogoșoaia-Calea Victoriei și ca punct Central palatul Regal.⁵

Numele străzii amintește de o importantă personalitate, politică și culturală a secolului al XIX-lea.

Înainteșii direcți ai lui Ion Câmpineanu erau originari din Câmpina⁶, care era moșia lor cea mai importantă și de la care își luaseră numele, conform tradiției.⁷

Istoricul familiei Câmpineanu este dens, înrudirile cu alte familii boierești aduc pe rând legături cu cele mai importante dintre acestea, iar dacă lăsăm la o parte sistemul de înrudire, familia Câmpineanu este prezentă alături de alți reprezentanți ai familiilor boierești în seria lungă a demersurilor ce a marcat această familie.

Cel dintâi Câmpineanu de care vorbește istoria este Vasile Căpitanul, pe care în anul 1659 Mihnea Vodă îl omoară împreună cu socrul său vornicul Radu Cândescu și alți boieri, aruncându-i din casele domnești jos (în Târgoviște) cu lanțuri de grumazi⁸, „iar dorobanții se bucura și-i calcă cu picioarele și-și bătea joc de trupurile lor”, deoarece s-ar fi împotrivit „planului nebunesc al domnului” de a ridica război asupra turcilor, socotiți invincibili. Soția acestuia este deposedată de avere și pusă în lanțuri.⁹

Drăghici Câmpineanu, fiul căpitanului Vasile și al fiicei vornicului Radu Cândescu, este la 1705, sub Constantin Brâncoveanu Vodă, capuchehaia (sau trimis al țării) la Poartă. Un alt fiu al acestuia, anume Pavel, a emigrat în Moldova cam pe la începutul secolului al XVIII-lea.¹⁰

5. Cezara Mucenic, Străzi, Piețe, Case din Vechiul București Urbanism și Arhitectură Secolele XV-XX, Volum Editat de Centrul de Proiecte Culturale al Municipiului bucurești. ARCUB, București, 2002, p.9.

6. Astăzi Câmpina este un municipiu din județul Prahova, atestat documentar pentru prima dată la 8 ianuarie 1503, iar în anul 1864 - prin decret domnesc semnat de Cuza Vodă, Câmpina este ridicată la rang de oraș.

7. Octavian Gheorghe Lecca, Familiile boierești române, editura Libra, București, 2000, p. 178

8. Idem

9. Constantin Vlăduț, Ion Câmpineanu, Editura Științifică, București, 1973, p. 29

10. Idem.

Fără a ști legătura lor în șirul familiei, sunt însemnați marele căpitan Manta Câmpineanu și fiul său căpitan Pârvu Câmpineanu, care figurează ambii pe lista boierilor mari (...) trimisă la 12 august 1718 mareșalului Steinville, listă ce se află în arhivele vieneze și publicată în documente de Hurmuzaki (t.VI, p.242).¹¹

Manta Câmpineanu, sau Manta de la Câmpina ar fi fost fiul unui alt Manta, zis din Câmpina. Tatăl lui Manta ce purta același nume cu fiul său, era în 1633 neguțător ce cumpărase moșie la Câmpinița, iar după câțiva ani ajunsese vel comis.¹² Manta din Câmpina (fiul lui Manta) ar fi trăit în a doua jumătate a secolului al XVII –lea, și a fost soțul Caliței Cantacuzino, acesta era la 1674 logofăt de visterie, iar în 1678 vtorii vistier.¹³ Jupâneasa Calița era fiica lui Drăghici Cantacuzino(...) aceasta, avea în partea de vest a Bucureștilor întinse proprietăți, grădini și vii, case și maidanuri. În prima jumătate a secolului al XVIII –lea , o uliță care mergea spre locul spitalului Colțea, se numea ulița „Cocoana Calița a Mantii Câmpineanului”¹⁴

Pârvu Câmpineanu (străbunicul lui Ion Campineanu), care la rândul său era fiul lui Manta Câmpineanu, a fost căsătorit cu Chiajna Mogoșescu-Grădișteanu, zisă Albeasca, și era la 1718 vel căpitan¹⁵, aceștia îl au ca fiu pe Pantazi Câmpineanu.

Bunicul lui Ion Câmpineanu, Pantazi Câmpineanu a avut și el mai multe ranguri boierești, fiind la 1745 tretilogofăt, la 1749 vel spătar, la 1758 vel paharnic, la 1768 vel culcer, iar între 1770 și 1771 a fost trimis ca sol la Petersburg.

Ștefan Vodă Racoviță (1764-1765), deranjat de opoziția pe care i-o făceau unii boieri, arestează pe mai mulți dintre aceștia. Printre ei se afla și Pantazi Câmpineanu alături de boierii Dudești. Filipești, Cantacuzini. Cu această ocazie, în București are loc un „zorbalfic”, adică o revoltă a boierilor și a maselor bucureștene, mai precis a rufeturilor (breslelor), împotriva arestărilor foarte dese din perioada fanariotă. Și deși revolta a fost potolită cu forța, domnul a fost nevoit să-i elibereze pe arestați.

Același Pantazi Câmpineanu, fost mare culcer, semnează la 20 octombrie 1758, alături de domnitorul Scarlat Grigore Ghica și de mari boieri ai divanului, o hotărâre ce scutea pe preoți, diaconi, cântăreți și grāmatici de la biserica domnească, mulți dintre ei oameni nevoiași, de „toate dările ce sunt și cele ce se vor pune în viitor”¹⁶

Părinții lui Ion Câmpineanu sunt Scarlat (fiul lui Pantazi Câmpineanu) și Luxandra fiica boierului Constantin Cândescu și nepoata paharnicului Șerban Cândescu, aceștia au avut opt copii; Maria, Constantin, Ana, Safta, Tache, Nastasia, Ion și Maria. Prin căsătoriile acestora Câmpinenii se vor înrudi și cu alte familii prestigioase, astfel:

11. Octavian Gheorghe Lecca, op. cit. p178

12. Constantin Vlăduț, op-cit, p.28-29.

13. Idem

14. G. Ionescu –Gion, Istoria Bucurescilor, București, 1899, p.75

15. Constantin Vladut, op.cit. p.28

16. Ibidem, p.32.

„Maria (+1850) se va căsători cu Dimitrie Scarlat Ghica (n.1784 - +1844), fost mare logofăt, cu care are un fiu pe scriitorul și revoluționarul Ion Ghica (n.1817-+1897), apropiat ideilor și acțiunilor lui Ion Câmpineanu.

Ana (Anica n.1790 - +1863), o femeie inteligentă, cultă, cunoscătoare a limbii franceze, și care împărtășea convingerile patriotice ale fraților ei, se căsătorește cu alt cunoscut boier și om politic, Alexandru Krețulescu (n. 1778 - +1847), având ca fiu pe Constantin Al. Krețulescu, doctor în medicină la Paris, participant la revoluția din 1848, ministru sub Barbu Știrbei și prim-ministru în perioada lui Alexandru Ioan Cuza (1862-1863; 1865-1866) și diplomat sub Carol I.

Safta Câmpineanu a fost căsătorită cu Ioan Otetelișeanu, mare bogătaș, arendaș al minelor de sare ale statului, ministru de finanțe sub Cuza, întemeietor de pensioane de fete. El va divorța de Safta în 1850, căsătorindu-se cu Elena Filipescu. După 1850 Safta întoarsă în patrie de la Paris, este cea care va avea grijă de fratele ei Ion Câmpineanu, acum într-o situație dificilă, și de copiii acestuia rămași orfani de mamă.

Nastasia prin căsătoria ei cu Iordache Slătineanu, va intra în familia Slătinenilor, iar Elena, prin căsătoria cu Matei Cantacuzino, în cea a Cantacuzinilor, în care își avea, de asemenea, o îndepărtată ascendență.

Ceilalți doi frați ai lui Ion Câmpineanu sunt Constantin Câmpineanu (1782-1832) și Dumitru (Tache) (1796-1872).

Ion Câmpineanu s-a căsătorit probabil în 1837 cu Ecaterina (Catinca) Dudescu-Caribol, cu care a avut doi băieți și o fată: Costache, Ion și Alexandrina – căsătorită cu colonelul Rosetti-Rosnoveanu.

Dintre fiii lui Ion Câmpineanu, numai cel ce i-a purtat și prenumele, Ion I. Câmpineanu, va deveni și el un cunoscut om politic (1841-1888).

Constantin Câmpineanu, fiul mai mare al colonelului Ion Câmpineanu, a fost înalt magistrat. Căsătorit cu Olga Stamatina, a avut o fiică, Constanța, care la rândul ei s-a căsătorit cu un căpitan, Grigore Ghica.¹⁷

Revenind la părinții lui Ion Câmpineanu: Scarlat Câmpineanu (tatăl) apare în 1770 ca fiind înrolat în rândurile armatei ruse, la 1792 vel culcer, la 1796 vel vistier, la 1799 vel logofăt, la 1803 vel vornic. El a decedat în perioada 1803-1808; iar Ion Câmpineanu nu-și amintea bine de el.¹⁸

Vornicul Scarlat Câmpineanu, considera ca Austria ar putea ajuta pe români să scape de regimul turco-fanariot și era ostil domnitorului Nicolae Mavrogheni (domn al Țării Românești între 1786-1790) și a politicii acestuia, conduce totuși împotriva voinței lui un regiment ce mergea din București spre Brașov, în Transilvania, pentru o eventuală luptă cu austriecii. Ca să scape de Mavrogheni, Scarlat Câmpineanu

17. Ibidem, p.29-31

18. Ibidem, p.28

fuge la Viena,¹⁹ motiv ce l-a determinat pe Mavrogheni să confişce averea boierilor Câmpineni. Avere redobândită de aceştia după uciderea lui Mavrogheni

Scarlat Câmpineanu a fost și agă, cel puțin între 29 octombrie 1789 până în august 1791 când au intrat trupele austriece în țară. Când a venit domn Constantin Vodă Hangerliu însoțit de pașa Cuciuc Husein, „au îmbrăcat cu blană 12 boieri și mitropolitul, printre ei fiind și Scarlat Câmpineanu.” Împreună cu Ioan Cantacuzino, Scarlat Câmpineanu înlesnește, din motivele arătate mai sus, unei armate austriece, comandate de prințul de Coburg, în timpul războiului austro-turc de la sfârșitul secolului al XVIII, intrarea în București de la 9 noiembrie 1789, unde este primită de mitropolitul de atunci al țării, Cosma, și de boierii persecutați de Mavrogheni. Ei vor depune jurământul de credință față de Iosif al II lea de Habsburg. Tot atunci el a dat dovada de curaj, apostrofându-l pe un general austriac, Mitrovski, pentru purtările ostile ale soldaților acestuia intrați în București: „Austria n-a dobândit țara prin puterea armelor, ci România a chemat-o, ca pe o prietenă.”²⁰

Mama lui Ion Câmpineanu, Luxandra, a suferit un adevărat martiriu de pe urma convingerilor sale și ale soțului ei. Nicolae Mavrogheni, căutând să se răzbune pe Scarlat Câmpineanu, care fugise în Austria, exilează în mod brutal, pe soția acestuia, cu fiul lor Constantin Câmpineanu, în Turcia, apoi le confiscă averea. Aici ea va cunoaște timp de mai mulți ani chinurile temnițelor de la Eskizagora și Edi-Kule (Șapte Turnuri). Fiind în exil viața Câmpinencii era în mare pericol, deoarece soțul ei Scarlat, întors cu o oaste austriacă, ocupase Bucureștii. Va veni în țară abia după ce domnia lui Mavrogheni cade, odată cu capul său. Întoarsă din surghiun, Luxandra fugе cu cei doi copii, Constantin și Ion, la Brașov, din cauza ciumei ce bântuia în București. Luxandra Câmpineanu introdusese obiceiul la spătărie și pușcării de a se îngrijii de soarta osândiților. Din motive în general umanitare, ea ținea mult la acest lucru; când armășeii începeau să surghiunească pe cineva se îndemneau zicând: „Isprăviți mai curând că vine Câmpineanca.”²¹

Pe scena politică și nu numai, având un atașament deosebit față de cultură, frații Constantin și Ion Câmpineanu se vor remarca, prin atitudini ce îi vor detașa prin idei și percepere corectă a stării românilor din acea perioadă.

Constantin Câmpineanu (fratele mai mare al lui Ion Câmpineanu) și-a petrecut copilăria în temnițele otomane, având motive serioase să aprecieze cât de dulce trebuie să fi fost libertatea țării sale. Ion Ghica ne spune despre el că „... era un om de o înaltă învățătură, elevul cel mai lăudat al renumitei școale grecești a lui Lambru Fotiade...”, că el i-a ținut loc de tată lui Ion Câmpineanu, căruia îi vorbea de

19. G. Ionescu –Gion, op. cit. p.90 și p.601

20. O.G. Lecca, op. cit., p.124

21. Constantin Vlăduț, op.cit. p.35

tirania și de corupția fanarioților, că s-a îngrijit de învățătura și educația patriotică a acestuia, că era boierul cel mai stimat de domnitorul Grigore vodă Ghica (...). El era mare logofăt la sfârșitul sec. al XVIII lea.²² Numele lui apare în lista nominală și în facsimilele semnăturilor membrilor Extraordinarei Obștești Adunări de revizie. Este semnificativ faptul că vornicul Constantin Câmpineanu, împreună cu banii Bălăceanu și Brâncoveanu au lipsit de la „seanțele” Obșteștii Adunări de revizie de la 11 martie până la 20 mai 1831. Acest fapt este explicat doar ca semn de nemulțumire și de protest,²³ și sunt multe acțiunile în care Constantin Câmpineanu a luat o atitudine, și prin care a exprimat voința partidei boierești, din care făcea parte încă de la finele secolului al XVIII lea alături de banul Dimitrie Ghica și fiii săi, Grigore, Alexandru (viitorii domni regulamentari) și Mihalache, banul Grigore Brâncoveanu, logofătul Enăchiță Văcărescu și fiul său Alecu, banul Scarlat Ghica și logofătul Nicolae Dudescu.²⁴ Constantin Câmpineanu a decedat la 4 martie 1832.

„Ion Câmpineanu s-a născut în anul 1798. Toți cei care au scris câte ceva despre el admit această dată, deși nu se cunoaște un document, pe deplin lămuritor, în acest sens.

Generalul Radu Rosetti, care a scris un studiu intitulat O despărțire în anul 1850; pricina și urmările sale, în arborele genealogic de la sfârșitul lucrării, întocmit după unele documente ale doamnei Ana Lahovary, nepoata sorei lui Ion Câmpineanu, Anika Kretzulescu, menționează anul 1798 ca an al nașterii lui Ion Câmpineanu.

Într-un document din arhiva Ion Ghica, Ion Câmpineanu este menționat ca al șaptelea copil din cei opt ai lui Scarlat și Luxandra Câmpeanu. Deși, aici locul lui nu corespunde ca poziție, în ordine cronologică, cu arborele genealogic întocmit de Radu Rosetti, unde este dat al șaselea copil, totuși, deoarece Radu Rosetti l-a pus între Dumitru (născut în 1796) și Anastasia (născută 1799), cele două documente nu se contrazic, se completează.

Din relatările prilejuite de moartea sa, în 1863, ca și din cuvântările panegriștilor lui Ion Câmpineanu, nu reiese vârsta exactă a acestuia.”²⁵

Din scrierile cunoscute ale nepotului său reiese, ca Ion Câmpineanu a urmat cursurile Academiei „grecești” de la biserica Măgureanu, unde a avut profesori vestiți. În cadrul școlii grecești de la care Ion Câmpineanu a reținut, așa cum va arăta conduita vieții sale, mai mult ideile înaintate occidentale și cultura clasică veche.(...) În 1843, într-un discurs de închidere a anului școlar, după solemnitatea de la Sfântul Sava, Petrache Poenaru spunea printre altele că la școlile grecești din București se adunaseră cei mai învățați profesori, între care virtuosul „Vardalah și venerabilul

22. Idem

23. Constantin Vlăduț, op.cit, p. 35

24. Ibidem, p.33

25. Ibidem, p.37

Duca, care formaseră câteva talente, precum un Văcărescu, un Câmpineanu, un Nestor, un Manu...”²⁶

Mai târziu tânărul Ion Câmpineanu devine elevul lui F.G.Laurençon, un nobil francez ajuns în Țara Românească, ce în 1814 preda la Sfântul Sava „istoria morală a filozofiei și geografia”(…). De la acesta, desigur, a aprofundat Ion Câmpineanu limba franceză, ideile noi, moderne, precum și stilul occidental amintit. Este probabil că Ion Câmpineanu să nu fi stat deoparte nici de școala lui Lazăr, care venise în 1818 în Capitala Țării Românești (...) însă acest din urmă aspect a fost imposibil de demonstrat.²⁷ Tot în această perioadă Ion Câmpineanu avea o deosebită afecțiune pentru un modest călugăr de la mănăstirea Căldărușani (...), mult mai târziu datorită recomandărilor sincere și insistente ale lui Câmpineanu acest călugăr pe nume, Grigore, va ajunge mitropolit.²⁸

„O primă afirmare politică a lui Ion Câmpineanu o găsim în 1826, (deci la vârsta de 28 de ani, când mulți boieri patrioți, printre care Constantin Câmpineanu, și frații domnitorului Grigore Ghica, Alexandru, Mihalache și Constantin, vor adera la Societatea literară, înființată de fapt, în 1827, de Dinicu Golescu și Heliade Rădulescu; în această perioadă, Ion Câmpineanu nu participa decât la ședințele formale ale societății, fără a cunoaște scopurile ei adevărate, deoarece Heliade menționează pe Ion Câmpineanu, ca un om care știa sensurile acestor mișcări, abia în 1831, când amândoi vor pregăti înființarea Societății Filarmonice.”²⁹

Dorința și realizarea unor societăți cu rol politic dar și cultural era mult mai veche, a frământat gândurile și a înrolat o serie de personalități ale spațiului românesc, și au corespuns fiecare în parte structurii sociale sau cauzelor ce le-au determinau apariția.

Astfel, boierii din Țara Românească, refugiați în timpul evenimentelor din 1821 la Brașov, printre care Constantin Câmpineanu, Nicolae Văcărescu și Grigore Băleanu, înființează în același an, o societate secretă, la care au aderat apoi și Constantin Golescu, Ion Câmpineanu, Emanoil Băleanu, Emanoil Florescu, Radu Voinescu etc. Această societate se ocupa de regenerarea țării atât pe plan politic, ale cărei idei erau ținute în secret de către boierii mai bătrâni, cât și pe plan cultural, cele de suprafață, erau lăsate în special în seama tinerilor, idei care se reduceau la unele traduceri în limba română, la întocmirea unui dicționar român, cât și la înființarea unui teatru. Statutele acestei societăți păstrându-le Constantin Câmpineanu, acesta le-a lăsat, mai târziu, în păstrare fratelui său, Ion Câmpineanu, care manifesta interes și pricepere în problemele naționale³⁰.

26. Ibidem. p 47-49

27. Ibidem, p.50

28. Idem.

29. Constantin Vlăduț, op. cit. p 66

30. Ibidem, p.78

După restabilirea domniilor pământene, când boierii se reîntorc acasă, și când cel mai intim consilier al domnitorului Grigore Ghica era Constantin Câmpineanu, se înființează de către Ion Heliade Rădulescu și Constantin (Dinicu) Golescu o altă societate, la cărei statut fu definitivat în 1827, de Heliade.³¹ Este vorba „ca față” de Societatea literară la care au aderat mai toți boierii mari și chiar frații domnitorului: Mihalache, Alexandru și Constantin Ghica³².

În 1831, Ion Câmpineanu apropiindu-se de Heliade Rădulescu, cei doi se vor împrieteni în așa măsură, încât Heliade îi va spune de existența statutelor de la 1827. Mare i-a fost însă mirarea când Ion Câmpineanu i le citește pe cele din 1821, pe care i le încredințase fratele său.³³

Și astfel se înființează în 1831, de facto, Societatea filarmonică, ale cărei statute vor prelua marea majoritate a punctelor de fond din programul celor două societăți anterioare. Cei doi însă în acest demers l-au avut aproape și pe actorul Costache Aristia.

Pentru înființarea Societății filarmonice, fondatorii au întocmit un regulament din 23 de articole, program subscris de 43 de membri. La 19 ianuarie 1834 în vederea obținerii autorizației de deschidere a școlii, Ion Câmpineanu și Heliade Rădulescu încunoștințau, printr-o suplică, Eforia școalelor, ca la 20 ianuarie, același an se va deschide „școala de muzică vocală, de declamație și de literatură întocmită după învoirea, dorința și cu ajutorul a mai multe obraze”³⁴.

Câmpineanu și Eliade beneficiau în această încercare a lor, de prevederile Regulamentului Organic, ce încurajau învățământul – astfel- „stăpânirea va trebui să se îngrijească ca creșterea tinerilor să fie întemeiată pe un moral sănătos, epitropia învățăturilor publice să organizeze regulamente pentru tot felul de așezăminte (institute) de educație publică.”³⁵ Școala s-a deschis, și avea în portofoliu atunci multă râvnă dar puține mijloace materiale; Activitatea Societății filarmonice va cunoaște mari realizări pentru începutul teatrului românesc.

Legat de începutul Societății Filarmonice Ion Ghica îl prezintă așa: Mai târd(z) iu s'a mutatū la Maiorul Cămpinenu unde, se adunaū d(z)i și nópte Manolache Băleanu, Grigore Cantacuzino, Iancu Ruset, Aristia, Costache Bălăcescu, ofoțeri români dintr'unū regimentū cu Cămpinenu, Căpitanii Golesciū Ștefan și Nicolae, Căpitanii Crețulesci Costache și Scarlat, Căpitanulū Teologu, Căpitanul Voinescū II, sublocotenentul Rusetache și mai mulți tineri de e atunci, cari perțeauă citindū istorii militare: Campaniile lui Napoleon, memoriile lui Frederic-cel-mare și scrieri

31. Ibidem, p. 79

32. Idem.

33. Idem.

34. Ibidem, p.80

35. Idem.

de-ale poezilor în renume: Lamartine, Hugo, Béranger etc. Alexandrescu înveselea auditoriul cu câte o elegie, o satiră, sau o fabulă.

Acolo s'a formată Societatea filarmonică, pentru care Eliad a tradus pe Mahomet ală lui Voltaire, Aristia pe Saul din Alfieri, Alexandrescu pe alzira, tragedii cu care s'a inaugurat scena română. Atunci s'ai tradus mai multe din comediile lui Molière dintre care Amfitrion a avut un mare succes pe scenă."³⁶

Sediul Societății Filarmonice a fost, la început în casa lui Ion Câmpineanu. Clădirea teatrului din piața Cișmeaua Roșie fusese arsă de un incendiu la 7 februarie 1825. Mărindu-se numărul contribuabililor și al elevilor, școala s-a mutat într-o clasă de la Sf. Sava, apoi, când Societatea filarmonică a căpătat aprobarea legală, s-au închiriat casele din str. Colței ale lui Dinică Boierescu, tatăl viitorului profesor universitar și om politic, Vasile Boierescu, trecând, după aceea, acasă la Heliade, unde funcționa și cunoscuta sa tipografie. De aici, sediul a fost schimbat în niște case închiriate în curtea Slătineanului, în sala zisă „Mamulo”. Văzându-se progresele Societății filarmonice, fondatorii ei fac un proiect pentru ridicarea unui teatru național; un palat al filarmonicii de mari dimensiuni, pentru ca prețurile de intrare să fie cât mai mici și „cu acestea să se folosească obștea”³⁷

După aproape șapte luni de școală, la 29 august 1834, în sala Slatineanu (Mamulo), elevii au prezentat asociaților și unui public numeros piesa Mahomet (Fanatismul) de Voltaire.(...) După succesul piesei Mahomet (Fanatismul), în care se critica fanatismul musulman, temă înadins aleasă de fondatori, prestigiul Societății Filarmonice sporește, și o dată cu el și numărul contribuabililor; dintre aceștia Ion Câmpineanu, Banul Băleanu, Gh. Bibescu, Dimitrie Câmpineanu fratele lui Ion, Iorgu Văcărescu, Gh. Filipescu etc.

Activitatea era intensă, repertoriu, actori, cenzura sau adormirea vigilenței cenzurii, adaptări, educarea publicului dar și întâmpinarea criticilor aduse atunci micilor actori deveniți mai târziu actori renumiți. Au editat și o foaie periodică lunară – Gazeta Teatrului Național³⁸.

„Succesele Societății Filarmonice fac ca prestigiul ei să sporească o dată cu cel al lui Câmpineanu și Heliade. Cum Societatea filarmonică tindea, la un moment dat, să polarizeze întreaga mișcare culturală și națională românească, ea s-a expus primejdiilor.”³⁹ Atacurile, calomniile încep să-și facă prezența, membrii societății

36. Ion Ghica, Amintiri despre Grigore Alexandrescu, Extras din Analele Academiei Române, Seria II, Tomul VIII, Secț. II, Memorii și Notițe, București Tipografia Academiei Române, 1887, p. 6-7.

37. Constantin Vlăduț, op. cit., p. 83.

38. Gazeta Teatrului Național, primul periodic de specialitate teatral – apare la 1 noiembrie 1835 (în total au apărut 13 numere până în decembrie 1836) sub conducerea lui Ion Heliade Rădulescu, periodic prin care se populariza activitatea Societății Filarmonice

39. Constantin Vlăduț, op.cit. p.95

încep să se retragă până când Societatea Filarmonică s-a desființat în anul 1838, tocmai perioada de maximă rezistență politică a lui Ion Câmpineanu, dar și de mari presiuni asupra sa.

Ion Câmpineanu a făcut parte din Comisia de deputați, înființată în 1831, care a tradus împreună cu profesorul de drept, C.Moroiiu, codul de comerț francez.

Adevărata carieră politică a lui Ion Câmpineanu, începe însă în 1833, ca membru al Obișnuitei Obștești Adunări, ca deputat ales la județul Brăila⁴⁰. Numele său, cu autograful în chirilice, apare pe lista deputaților Adunării. Pentru prima dată îl găsim ales într-o comisie a Obișnuitei Adunări Obștești în 1834, când, alături de alți deputați, urmărea proiectele Dvorniciei din Lăuntru, și unde trebuia să facă observații („băgări de seamă”) la proiectul asupra recrutării miliției.⁴¹

Un alt aspect din viața lui Ion Câmpineanu, în acest deceniu al patrulea îl constituie activitatea lui ca ofițer⁴². Regulamentele Organice⁴³ „reluând unele inițiative mai vechi,(...) prevedeau la cap. XI art.379-443 în Țara Românească și cap.VII, art. 211-275 din cel al Moldovei, înzestrarea cu armată a celor două principate. În miliția pământeană puteau să intre de bună voie (dacă era cazul prin chemări în slujbă) «tot românul între 20 și 30 de ani, afară de cei sub învinovățire, nemernicii sau oamenii fără căpătâi» (...). Se scuteau de serviciul în miliție, familiile nobililor de rangul 1,2,3,4, ale privilegiaților postelniciei și neamurile, precum și ale preoților în slujbă.”⁴⁴ Prin lege boierii puteau să nu intre în armată, dar Ion Câmpineanu a fost printre cei dintâi care a răspuns la apel. Rangul său de paharnic îi dădea dreptul la gradul de căpitan, curând el va ajunge maior.

„Fiind maior, Ion Câmpineanu va ajunge să-l cunoască pe Kiseleff, dar într-o împrejurare nu prea plăcută când ploieștenii și 16 sate din jur s-au răsculat nu numai că aveau de suportat numeroase sarcini (...), dar pentru că condițiile lor de viață se înrăutățise simțitor; rezultatul - au pus mâna pe arme și se fortifică pe străzile orașului Ploiești, în acest context nici amenințările cazacilor nici promisiunile lui Kiseleff n-au dat rezultate. Administrația oficială era într-o mare încurcătură, pentru că această mișcare coincidea cu marea răscoală poloneză din 1831... Moment în

40. Analele parlamentare ale României, t.III, partea I, planșa VI,

41. Ibidem, t. IV, partea I, p. 72

42. Constantin Vlăduț, op.cit. p.69

43. Regulamentele Organice – intrate în vigoare succesiv la 1/13 iulie în Țara Românească și 1/13 ianuarie 1832, în Moldova, ambele au la bază „principii identice de organizare”. Prin acestea se stabilea principiul modern al separării puterilor în stat (legislativă, executivă, judecătorească), prevedea organizării în domeniile administrației locale, administrației orașenești, domeniul fiscal, organizarea militară (i-a ființa miliția națională), organizarea învățământului național, prevederi importante în organizarea bisericii, reglementarea relațiilor agrare. Contestate datorită realizării lor sub protectoratul Rusiei și a privilegiilor acordate marii boierimi, însă efectele progresiste sunt de necontestat.

44. Constantin Vlăduț, op.cit. p.69

care, guvernatorul cere miliției pământene concursul. Este desemnat Ion Câmpineanu, acesta lăsând batalionul undeva departe, a izbutit să-i convingă pe răsculați să se ducă la casele lor fără a trage un singur foc de armă.⁴⁵ A fost decorat ca mulțumire de Kiseleff cu „Crucea Sfântului Vladimir” și a primit mai multe decorații în cursul vieții.”

„După 1834, va fi numit „director de minister” (...), a fost profesor la Școala de agricultură din Pantelimon, școală înființată de „Societatea de Agricultură a Rummâniilor” (...). Colaborează la revista „Curiosul” a lui Cezar Boliac, alături de Ion Voinescu II, Enric Winterhalder, Constantin G. Filipescu.(...). Preocupările literare ale lui Ion Câmpineanu, din aceasta perioadă cuprind un roman, mai multe discursuri și o traducere a piesei „Intrigă și iubire” de Schiller. El a scris la 10 iulie 1835 și o prefață la piesa „Prețioasele” de Molière, pe care o tradusese Ion Ghica.

Este fondator de întreprinderi cu caracter practic, industrial. El este cel dintâi care a pus să se distileze din păcură gazul, și cel dintâi care a fabricat lumânări de stearină”.⁴⁶

Încă de la începutul numirii ca domn în Țara Românească, a lui Alexandru Ghica (1834-1842), ”acesta s-a confruntat în opera de guvernare, cu mari greutăți.”⁴⁷

„Ion Câmpineanu se grăbise să-l întâmpine la Giurgiu pe noul domn, după ce acesta primise investitura la Constantinopol, la sfârșitul lui martie 1834, și ajunsese la graniță în 18/20 iulie același an. Aici, unde și domnul făcea carantină, Ion Câmpineanu caută să-l convingă timp de șapte ceasuri, că în politica sa, Al. D.Ghica să se bazeze pe boierii patrioți, care se opuneau imixtiunii puterii protectoare.

Neputându-l convinge, ei se despart la propriu și la figurat; unul ca să rămână domn, celălalt ca să devină conducătorul de prestigiu a unei opoziții care va domina domnia lui Alexandru D.Ghica și se va face cunoscută și în străinătate.

Considerând poziția lui Câmpineanu îndrăzneată și primejdioasă, la început domnul o dezavuează în public, sfârșind prin a lupta împotriva ei și a o condamna.”⁴⁸

Până în februarie 1836, colaborarea dintre Obișnuita Adunare Obștească și domnitor a decurs fără incidente. Dar, în februarie 1836, domnul atrage atenția președintelui Adunării asupra unor membri ai Obșteștii Adunări, în termeni vagi, de altfel, și-i cere să-i raporteze săptămânal despre caracterul ședințelor. Era începutul conflictului dintre cele două autorități ale țării, care va dura mai mulți ani și se va termina cu exilarea lui Câmpineanu și, mai târziu, cu demiterea domnului.⁴⁹

Relațiile deja încordate au atins punctul cel mai înalt, în legătură cu chestiunea *articulului adițional*. Este vorba de un adaos la textele inițiale ale Regulamentelor

45. Ibidem., p.72

46. Ibidem, p.72-73

47. Istoria Românilor, Academia Română, Volumul VI, Editura Enciclopedică, 2003, p. 191.

48. Constantin Vlăduț, op.cit. p. 102

49. Ibidem, p.69

Organice, propus de autoritățile ruse. Prin care se stipula că orice modificare a acestora nu se poate face decât cu aprobarea celor două puteri. Or, cum acest articol, împreună cu textul articolului Regulamentului, la care se adăugau alte legi adoptate în timpul ocupației ruse, trebuiau să primească aprobarea Adunării Obștești, în vara anului 1837, aceasta a votat împotriva, sub influența grupului de patrioți, în frunte cu Ion Câmpineanu (rezoluția cu votul negativ, adresată domnului, poartă data de 18 iulie și este semnată de episcopul Chesarie al Buzăului, precum și de alți 25 de deputați, între care I.Câmpineanu și adepții săi).⁵⁰ În urma votului Adunării, sub presiunea consulului rus, domnitorul a hotărât închiderea acesteia, lucrările sale urmând să fie redeschise în primăvara anului 1838, odată cu admonestarea venită din partea sultanului la adresa deputaților, moment în care, siliți, aceștea și-au dat votul pentru modificarea cerută.

Între timp, grupul condus de Ion Câmpineanu a continuat să acționeze în plan conspirativ, singura alternativă pentru acel timp. Ei s-au organizat - probabil, încă de la sfârșitul lunii mai 1838 într-o societate secretă. Societatea era organizată după modelul masonic, propriu societăților conspirative ale timpului. Pe lângă foștii opozanți din Adunarea Obștească, oameni mai vârstnici din generația lui I.Câmpineanu, au intrat în societate și patrioți mai tineri: I. Voinescu II. Cezar Boliac, Gr. Alecsandrescu ș.a., de asemenea, un rol important în organizarea societății l-au avut legăturile stabilite de patrioții români cu revoluționarii polonezi.

Obiectivele societății sunt scoase în evidență de două importante documente programatice – „Actul de unire și independență” și „Osebitul act de numire a suveranilor Românilor”- ambele datând din 1 noiembrie 1838.⁵¹ În plan politic, scopul major îl constituia realizarea Unirii Principatelor și a Independenței. Acestui scop, îi erau subordonate alte câteva deziderate: alegerea unui domn suveran unic, înzestrat cu puteri ereditare și conducând în mod constituțional; elaborarea unei noi constituții, de tip modern, bazată pe principiul separării puterilor în stat ș.a.

În planul organizării interne se viza instituirea regimului monarhiei constituționale; odată cu principiul separării puterilor în stat, erau stipulate: independența justiției până la inamovibilitatea judecătorilor, responsabilitate ministerială, constituirea gărzii naționale, pe lângă „armia cea statornică”. În mod deosebit, în proiectarea constituției erau prevăzute drepturi și libertăți cetățenești, proprii unei societăți moderne (egalitate în fața legii, egalitate la plata impozitelor, garantarea libertății individuale și a inviolabilității personale, libertatea tiparului ș.a.).⁵² Finalul celui de al doilea document lipsește dar acest final este prezentat de Felix Colson în „De la

50. Nicolae Isar, *Istoria Modernă a Românilor 1774/1784-1918*, Editura Universitară, București, 2006, p.95

51. *Ibidem*, p.96

52. *Ibidem*, p .96-97

Pologne et des Slaves”, el afirmă că „ar fi fost vorba de un sufragiu universal pentru toți cetățenii de la 25 de ani, și se vor da <<comunelor>>pământul ce le aparține de drept și țăranii vor fi împroprietăriți în aceste pământuri comunale, deci împroprietărire de obște. Proiectul fusese iscălit de <<principalii membrii ai nației române>>”⁵³

Cum rezultă din aceste documente, pentru prima dată în secolul al XIX –lea, o organizație politică din Principatele Române își are ca obiectiv principal realizarea unității naționale și, o dată cu ea, a independenței naționale; prin aceasta, societatea secretă condusă de I. Câmpineanu anticipa un deziderat fundamental al poporului român care avea să se afle în centru mișcării de redeşeptare națională în deceniile următoare.⁵⁴

Punerea în practică a acestui program, enunțat în cele două documente însă era mult mai greu de realizat: „proiectata alegere a suveranului în persoana lui Ion Câmpineanu s-a lovit de la început de greutăți, proiectul suferind importante amendări. De unde se crezuse că emanciparea națională se putea realiza printr-o insurecție a românilor, din toate provinciile istorice, în unire cu emigrația polonă, I. Câmpineanu întrevede la un moment dat posibilitatea de a lua domnia în mod legal, deci, să fie numit domn de către Poartă (...). În condițiile acestei schimbări de tactică, Câmpineanu reușește să obțină adeziunea unora dintre boieri pentru alegerea sa ca domn (...). Curând, însă și această soluție este amendată, Câmpineanu apreciind că proiectul ar avea șanse mai mari de realizare prin alegerea ca domn a noului stat unificat a lui M. Sturza, domnul Moldovei.”⁵⁵

Câmpineanu îl v-a desemna pe francezul Felix Colson⁵⁶, să ducă tratativele la Iași, unde acesta ajunge la sfârșitul lunii ianuarie 1838. „M. Sturza a primit cu interes propunerea lui Câmpineanu, dar și cu o oarecare precauție, pe care i-o recomanda experiența lui politică.(...). Ar fi primit să fie domn, ar fi răspuns el la ultima întrevedere cu F. Colson, numai având asigurat sprijin englez și francez și, totodată, excluzând idea unirii și cu Transilvania, precum și a alianței cu Polonia.”⁵⁷

În tot acest timp deși era preocupat în cel mai înalt grad de lupta împotriva articolului adițional, Ion Câmpineanu nu uită să ceară nepoților săi, Ion Ghica și Nicolae Krețulescu, aflați la Paris, informații ample cu privire la sistemul de pavare

53. P.P.Panaiteescu, Planurile lui Ioan Câmpineanu pentru unitatea națională a românilor. Legăturile cu emigrația polonă, Cluj, 1924, p. 15

54. Nicolae Isar, op. cit., p.97

55. Ibidem, p.98

56. Felix Colson –este autorul unora dintre cele mai incitante scrieri franceze despre români, a venit la București în anul 1837 în calitate de secretar al consulatului francez, cunoscând astfel în mod direct societatea românească și problemele sale. A luat contact cu cercul din jurul lui Ion Câmpineanu și își v-a lega numele de mișcarea condusă de acesta, închinându-i și primele sale scrieri, din anul 1839, an în care se reîntorcea în Paris.

57. Nicolae Isar, op.cit. p.98

a trotuarelor cu gudron purificat, la fabricarea cherestelei, menționând despre insuccesul unor insuccese ale sale. Tot el este cel care a înființat la Câmpina, pe cheltuiala sa, o „școală populară” când mai nimeni nu se gândea la așa ceva, a creat, cu banii lui, un fond pentru tipărirea de cărți.

Și-a propus să acționeze în Occident pentru realizarea scopurilor propuse, și s-a îndreptat pentru început spre Constantinopol. „La 20 februarie, Ion Câmpineanu însoțit de Felix Colson, se îndreaptă spre orașul de pe malul Bosforului. Această plecare clandestină fusese organizată în secret. Ei vor scăpa de supravegherea cordoanelor de miliție ale Țării Românești datorită înghețului Dunării. Până la Constantinopol, ei au străbătut Turcia călare (...). Știrile despre activitatea lui Câmpineanu în capitala puterii suzerane, sunt contradictorii (...)⁵⁸. Se pare însă că nu a găsit aici înțelegerea necesară și parăsește Constantinopolul în aprilie 1839, pentru a se îndrepta spre Paris.

„În drum spre Paris, trecerea lui Câmpineanu prin Austria n-a rămas neobservată. Dimpotrivă, prezența sa la Viena a determinat de vie activitate a diplomației și serviciilor de informații ale marilor puteri.

În iulie 1839, Câmpineanu și prietenul său Colson ajung la Paris, obiectivul de bază al călătoriei în Occident, deși lansase ideea că merge în Occident, pentru „scopuri industriale”, sub acest pretext dorea de fapt stabilirea unor legături cu o serie de personalități ale timpului, în acest context s-a întâlnit cu Czartoryski⁵⁹, dar și personalități politice ale Franței, el dorind să popularizeze problema românească în Occident.

Câmpineanu era așteptat cu mult interes la Paris de către tinerii aflați la studii aici iar în prezența sa, s-a constituit la Paris la 20 august 1839 „Societatea pentru învățătura poporului român”. În același timp presa franceză susține o intensă activitate proromânească, care se pare a avut și o latură negativă; ea dând în vileag năzuințele românilor.”⁶⁰ În același timp intervine și o răceală în relația între acesta și Felix Colson.

Din Paris, Câmpineanu a plecat la Londra, probabil la începutul lunii octombrie 1839, însoțit de nepotul său C.Alexandru Krețulescu și de Conte Zamoyski, colaborator apropiat al lui Czartoryski(...). În capitala Angliei, Ion Câmpineanu a fost primit și ascultat cu atenție de lordul Palmerson. Probabil că vizita lui a făcut o impresie aparte și că ea a reținut atenția primului ministru englez, de vreme ce acesta, un deceniu mai târziu, i-a relatat-o lui Ion Heliade Rădulescu, ajuns și el la Londra după revoluția din 1848 (...). Câmpineanu a mai avut convorbiri la Londra și cu alți

58. Constantin Vlăduț, op.cit. p.163.

59. Adam Jerzy Czartoryski (1770-1861) - descendent al unei familii reprezentative din Polonia. Între 1804-1806 este stabilit în Rusia, unde deține funcția de ministru al afacerilor externe. În timpul revoluției poloneze din 1830-1831, ajunge șeful guvernului. După înfrângerea revoluției, ajunge la Paris, unde devine conducătorul luptei emigranților polonezi pentru libertate națională.

60. Constantin Vlăduț, op.cit. p. 171

parlamentari englezi, ca lordul Dudley Connts Stuard, un susținător al emigranților polonezi, lordul Morpith și alții, influenți în politica externă engleză.⁶¹

Activitatea lui Ion Câmpineanu, a început să deranjeze tot mai mult, și deși a fost avertizat că la întoarcerea sa în țară va fi arestat, a hotărât să se întoarcă. Revine la Paris în toamna lui 1839, dar nici insistențele lui Colson nu-l opresc, ajunge în Viena la începutul lunii decembrie 1839, "între timp au fost promulgate două firmane: unul care să acorde puteri depline domnului Țării Românești, pentru restabilirea liniștii în țară, și altul cu privire la exilarea lui Câmpineanu."⁶²

„În legătură cu aceste evenimente, care erau urmărite îndeaproape de opinia publică din țară, un cronicar scria că la 29 septembrie 1839, «s-au cetit ferman al sultanului ca să deschidă opșteasca adunare și dojănitor pentru boieri de a nu mai pricinui tulburări ca în anul trecut, slobozând pe domn a-l pedepsi când nu se vor așeza. S-au auzit că și pă lăncu Câmpineanu, ce a fost la Țarigrad, l-ar fi surghiunit la Adrianopole»"⁶³

Ion Câmpineanu a fost arestat de către autoritățile austriece la Lugoj, și închis în Caransebeș, apoi a fost predat autorităților române.⁶⁴ „Adus de autoritățile austriece până la garnița cu Țara Românească, Câmpineanu s-a îndreptat apoi spre București, unde în martie 1840 fu închis la Mărgineni (...) Arestarea sa a dus la creșterea vertiginoasă a popularității, consternare, contrarietate; i s-a dedicat și o epistolă în versuri - «Haideți frați la Mărgineanu, Să scăpăm pe Câmpineanu, (...)» Sub influența popularității, și a insistențelor rudelor, domnitorul hotărăște transferarea într-un alt loc. Acest loc este începând din 15 august 1840 mănăstirea Plumbuita."⁶⁵ În 1841, Câmpineanu va fi grațiat, și eliberat cu acordul puterilor suzerană și protectoare. Era bolnav, și viața sa de aici înainte va fi cu totul alta.

Momentul trecerii dintr-o închisoare în alta, ca și al situației altor personalități ale timpului este prezentat de Ion Ghica:

„Așa era p'atunci; o vorbă rea la palat, o simplă bănuială a consulului te ducea nejudecat și deadreptul la pușcărie sau cel puțin la vre-o mănăstire, fără a ți se permite să ved(z)ă altă figură amică decât pe a păzitorului. Scii că, voind să vedă pe Alexandrescu la spătărie, unde era închis, mi-a trebuit să alerg o săptămână, să mă căciulesc pe la toate autoritățile civile și militare, de la dorobanțu până la Vornicul cel mare, până să dobândesc o scrisoare cu trei iscălituri, în puterea căreia un ofițer mi-a deschis ușa odăiei prizonierului. Tinărul ofițer care m'a întovărășit,

61. Ibidem, p. 173

62. Ibidem, p.176

63. Ibidem, p.177

64. Lucian Predescu, Enciclopedia României, Editura Vestala, București, 1999, p159

65. Constantin Vlăduț, op.cit. p.180-184

simpatisa, sunt sigură, mai multă cu prizonierii, precum îl numea cu emfază, decât cu acei care îi dedese în pază. Când am eșit, din camera lui Alexandrescu, nu mai era nimeni prin curte; se întunecase și plecaseră toți angajații; tinărul ofițer mi-a promis să mă ducă să ved(z)u și pe Nicu Bălcescu, căci și iunkerul Bălcescu era închis acolo de mai multe luni, pentru că spusese unor sergenți din regimentul său, că Mircea, Mihai și Ștefan fusese niște domni viteji; în anul de grație 1841, nu era iertat de a răspândi asemenea vorbe. Totuși atunci Colonelul Câmpineanu, închis vre-o doi ani la Mărgineni, fusese transferat în închisoarea de la Plumbuita, Manolache Băleanu era surghiunită la Bolintin; Marin Serghiescu (naționalul) la Ocna de sare la Telega, iar Boliac mai nenorocit respira aer curat de munte, surghiunitul la schitul Poiana-Mărului, unde un cucernic călugăr rus îi citea în toate diminețile moliftele Sfântului Vasile.⁶⁶

După ieșirea sa din închisoare va duce o viață de privațiuni, (...) pierde locul de deputat în Adunarea obștească, în locul său este ales aga Ioan Slătineanu, și de aici înainte orice numire a sa într-o funcție va fi oprită (...). Ion Câmpineanu nu apare nici pe lista membrilor Adunării ce l-au ales pe noul domn Gheorghe Bibescu, în locul lui Alexandru Ghica, destituit.⁶⁷ Prudența îi va fi călăuză de aici înainte, știrile sunt contrarii în ceea ce privește activitatea sa, poate că se schimbaseră, dar a întreținut relații cu generația mai tânără, și a reînfrapat legătura cu Czartoryski.

În cadrul revoluției de la 1848 el nu a mai fost în prim plan, era timpul altor personalități, deși prezența lui Câmpineanu se face simțită în aceste evenimente încă de la începutul în tumultul revoluției.

La 10/22 mai când s-a constituit „Comitetul revoluționar din Țara Românească” Ion Câmpineanu face parte din acesta alături de Ion Ghica, Nicolae Bălcescu, Al.G. Golescu (Negru). C.A.Rosetti, Dumitru Brătianu, Ion C. Brătianu, Cezar Boliac, Ștefan Golescu, Nicolae Golescu, Alexandru Golescu, Radu Golescu, Ion Heliade Rădulescu.⁶⁸ În cadrul acestui comitet s-au aprobat cele 22 de articole ale programului revoluției din Țara Românească, și s-a stabilit ziua pentru declanșarea revoluției, dată ce a fost amânată doar cu câteva zile.

Face parte din Guvernul Provisoriu al Țării Românești constituit la 14/26 iunie 1848, ce avea următoarea componență: Mitropolitul Neofit (președinte), Ion Heliade Rădulescu, Ștefan Golescu, Christian Tell, Gheorghe Magheru, Gheorghe Scurtu, Ioan Odobescu, Nicolae Golescu, Ion Câmpineanu, C.N.Filipescu, Ion Voiculescu II (membri), Nicolae Bălcescu, C.A Rosetti, Alexandru G. Golescu și Ion C.Brătianu

66. Ion Ghica, Amintiri despre Grigore Alexandrescu, Extras din Analele Academiei Române, Seria II, Tomul VIII, Secți. II, Memorii și Notițe, București Tipografia Academiei Române, 1887, p. 9

67. Constantin Vlăduț, op.cit. p. 186-189

68. Istoria României în date, Mica întreprindere editorial-poligrafică „Crai-nou”, 1992, p.182.

(secretari).⁶⁹ Guvern care va demisiona după ce o serie de evenimente îi va tulbura „liniștea”, la 25 iulie/6 august 1848

Înfrângerea revoluției de la 1848, exilul celor apropiați lui, moartea soției, o sănătate subredă toate își pun amprenta, au fost lovituri care aproape l-au doborât.

Suferințele morale și nenorocirile familiare au făcut ca Ion Câmpineanu să-și piardă încrederea și entuziasmul. Căderea fizică a lui Câmpineanu are o influență și asupra atitudinii lui politice, se schimbese.

Își va mai continua activitatea ca membru al Sfatului administrativ extraordinar, unde începând din 12 septembrie 1848, semnătura sa se află pe o serie de decrete; alături de această activitate având și alte reponsabilități.

După desființarea și îndepărtarea guvernului provizoriu printr-o serie de decrete date de comisarii împărătești, în septembrie 1848, Ion Câmpineanu pierde portofoliul de la Ministerul Dreptății, fiind înlocuit de Grigore Grădișteanu –senior. El va fi numit ca șef la Obștescul Control, cu rang de ministru(...). Și în această calitate, de ministru controlor sau de controlor general la Finanțe, Ion Câmpineanu a fost prezent la toate măsurile cu caracter economic și politic luate pentru lichidarea revoluției.(...)⁷⁰. I se face concesiia de a fi primit în așa-zisul Divan obștesc, în a cărui listă nominală, compusă din 23 de membri. La poziția 18 apare și numele său.⁷¹ Iar în calitatea sa de Sef al Controlului statului, ca ministru, el este ales ca deputat la 18 mai 1850⁷², și în comisia socotelilor și pricinilor visteriei a Divanului obștesc. Este tot mai bolnav iar în anul 1852, este înlocuit de la Departamentul obștescului Control cu Ioan Otetelișanu. După 1856 nu se mai cunoaște nici un fel de activitate politică sau obștească a lui Câmpineanu.⁷³ S-a retras din viața politică.

În ultimii ani ai vieții lui, peste numele său se așternuse tăcerea. Gârbovit și tăcut, petrecea ceasuri întregi pe un scaun în Cișmigiu, unde lumea îl saluta cu venerație.⁷⁴

A ajutat mult, a mers înaintea timpului sau mai bine spus a fost înaintea timpului pe care îl trăia, unic în felul său, „ a impresionat în cel mai înalt grad pe contemporani”.

„Ziarul –Românul - din 7/19 iunie 1863, a anunțat «Ion Câmpineanu nu mai este. Una din cele mai mari glorii ale națiunii române s-a stins joi, 6 iunie (1863) la 5 ore dimineața»(...). La ceremonia funebră a avut loc sâmbătă, la 8 iunie, la amiază, au venit personalități de seamă ale țării, corporațiile cu steagurile lor, gărzi militare, o mulțime imensă, întreaga Capitală.(...). De la locuința de lângă Cișmigiu a decedatului, cortegiul funerar a străbătut o parte din străzile centrale ale

69. Ibidem, p.184

70. Constantin Vlăduț, op.cit. p.203

71. Analele parlamentare, t.XVI, partea I, anul 1850-1851, p. XXV

72. Ibidem, p.2

73. Constantin Vlăduț, op.cit. p. 205

74. Ibidem, p.207

Bucureștiului, pâna la biserica și cimitirul Săringar.(...)Mai multe luni după aceea, zierele timpului au evocat activitatea lui Câmpineanu, epuizând toate superlativele⁷⁵

Fiul ce i-a purtat numele, Ion I. Câmpineanu a avut l-a rândul său o intensă activitate politică și a deținut o serie de funcții publice astfel: ministru liberal de justiție (27 ianuarie - 23 septembrie 1877), ministru de finanțe (23 septembrie 1877 - 25 noiembrie 1878 și 25 februarie - 15 iulie 1880), ministru de externe (25 noiembrie 1878-15 iulie 1879, și 2 februarie -28octombrie 1885), ministru de domenii (1 aprilie 1883 - 2 februarie 1885), primar al Bucureștiului (1887), guvernator al Băncii Naționale a României (1888).

Plăci comemorative, strada Ion Câmpineanu

75. Idem

Pasaj de trecere spre strada George Vraca din strada Ion Cîmpineanu

SUMARY

The Ion Câmpineanu Street is located in the center of Bucharest and bears the name of two important historical characters - father and son - whose biographies are referred to in the present article.